

III. TEXTE ȘI DOCUMENTE

IOAN BOGDAN ȘI ȘCOALA ISTORICO-FILOLOGICĂ A LUI B. P. HASDEU

Pe marginea unor documente inedite

VALENTIN GR. CHELARU

În unele lucrări despre Ioan Bogdan s-a relevat faptul că acesta s-a specializat în domeniul slavisticii (1887—1890), studiind la Viena, ca elev al lui Jagić, și în Rusia, la Petersburg și Moscova, unde a avut profesori pe Sobolevski, Fortunatov ș.a.¹

S-a acreditat astfel părerea că nu ar fi existat, la acea dată, o școală românească istorică și filologică cu orientări și în domeniul slavisticii, deși puternica personalitate a lui B. P. Hasdeu — acest «geniu universal», cum l-a denumit G. Călinescu² — domina cultura și știința noastră, cu nenumărate ecouri în lumea învățaților străini³.

Pentru a fixa personalitatea lui Ioan Bogdan, ca istoric și filolog, în dezvoltarea slavisticii românești, este necesar să urmărim unele aspecte ale activității sale mai puțin cunoscute, cu deosebire în etapa de formare, mai ales că cercetarea unor documente inedite din «Fondul Hasdeu», depozitat la Direcția Generală a Arhivelor Statului, pune într-o lumină nouă relațiile dintre cei doi învățați. Vom constata astfel că *tinărul slavist s-a format în cadrul școlii istorico-filologice condusă de marele Hasdeu, dezvoltând unele din problemele de istorie și cultură românească veche întrevăzute de intuiția genială a acestuia*. Într-adevăr, din analiza acestui fond inedit, care cuprinde un număr de 432 pachete cu peste 1400 de scrisori⁴, precum și a operelor publicate, rezultă că B. P. Hasdeu:

a) A dominat o epocă de aproape patru decenii (1860—1900), întemeind o școală istorico-filologică de largă aderență științifică, care a cuprins *filologi*,

¹ D. Macrea, *Lingviști și filologi români*, București, 1959, p. 108. Mențiuni apar în studiile lui P. P. Panaitescu, *Ioan Bogdan și studiile de istorie slavă la români*, Vălenii-de-Munte, 1928, extras din «Bul. Comisiei istorice a României», vol. VII (Prescurtat: *Ioan Bogdan...*); I. Lupăș, *Ioan Bogdan*, Brașov, 1930, extras din «Țara Birsei», an. II (1930), nr. 3. Pentru unele detalii, la care ne vom referi în cuprinsul acestui studiu, cităm lucrarea documentată a lui D. P. Bogdan, *Legăturile slavistului Ioan Bogdan cu Rusia*, București, 1963, extras din «Studii privind relațiile româno-ruse», vol. III, București, 1963 (Prescurtat mai jos: *Legăturile...*).

² *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, București, 1941, p. 324.

³ Cu prilejul sesiunii consacrate lui I. Bogdan au fost menționate unele filiațiuni între opera lui I. Bogdan și B. P. Hasdeu, în comunicările ținute de acad. P. Constantinescu-Iași și C. N. Velichi, *Ioan Bogdan — istoric*; (în volumul de față) și P. P. Panaitescu, *I. Bogdan și cultura medievală la români* (publicat în limba franceză în „Revue roumaine d'histoire” Tom. IV, 1965, Nr. 5, p. 963—977).

⁴ «Fondul Hasdeu» cuprinde o corespondență extrem de bogată cu un număr de peste 70 oameni de știință străini: G. I. Ascoli, Hugo Schuchardt, L. Leger, Fr. Miklosich, Bau-douin de Courtenay, A. N. Veselovski, ș.a. Fondul a fost examinat în cadrul citorva comunicări, urmînd a fi valorificat în întregime într-o lucrare monografică despre Hasdeu.